

Kijktip: Presentatie coalitieakkoord Rutte IV

Korte toelichting

De leerlingen bekijken een filmpje van de presentatie van het coalitieakkoord, door fractievoorzitters Mark Rutte (VVD), Sigrid Kaag (D66), Wopke Hoekstra (CDA) en Gert-Jan Segers (ChristenUnie). Daarna beantwoorden ze vragen over dit filmpje.

Leerdoel

De leerlingen krijgen inzicht in:

- de verhouding tussen de nieuwe regeringspartijen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie
  - wat er in het coalitieakkoord staat van deze vier partijen
- Let op: een coalitieakkoord is hetzelfde als een regeerakkoord*

Duur

Totale werkvorm: 30-40 minuten

Filmpje: 13.24 minuten

Benodigde materialen

- Benodigheden om het filmpje te kijken met de leerlingen.
  - Filmpje: <https://www.kabinetsformatie2021.nl/documenten/videos/2021/12/15/toelichting-coalitieakkoord-door-de-fractievoorzitters>
- Per leerling een setje werkbladen.

Handleiding

---

1. Deel de werkbladen uit, eventueel met de tekstbijlage.
2. Bekijk het filmpje met de leerlingen.
3. Zet het filmpje na elk aangegeven fragment even stil.
4. Laat de leerlingen de vragen beantwoorden.
5. Bespreek na afloop de antwoorden met de leerlingen.

Tips

- Je kunt er ook voor kiezen om de vragen aan de leerlingen mondeling te stellen in plaats van de werkbladen uit te delen. Je kunt de film dan tussentijds stopzetten en bij ieder stukje de bijbehorende vragen stellen. De punten waarop je de vragen kunt stellen staan aangegeven in de bijlage met de uitgeschreven teksten.
- Je kunt er ook voor kiezen om alleen de uitgeschreven tekst van de presentatie te bespreken in plaats van de film te bekijken.

Werkblad presentatie coalitieakkoord

Fragment 1: 0.00 – 4.00

1. Wie neemt als eerste het woord? Waarom is dat, denk je?

---

2. “Het heeft lang geduurd. Het heeft, mag ik wel zeggen, te lang geduurd.” Dat zegt Rutte niet voor niets. Een kabinetsformatie duurt in Nederland gemiddeld bijna drie maanden. Hoe lang heeft deze formatie geduurd? En waarom denk je dat het zo lang duurde?

---

3. “En voor eenieder wiens vertrouwen in overheid en politiek de afgelopen jaren is geschonden.” Naar welke twee politieke affaires verwijst Rutte hiermee? Leg uit waar deze affaires over gingen.

---

4. Rutte geeft het woord aan Kaag. De vier partijen kiezen er voor om elk apart hun verhaal te vertellen. Waarom zouden ze dat doen?

Fragment 2: 4.00 – 8.11

5. Waarom mag Kaag als tweede het woord nemen?

-
6. Kaag heeft het tot twee keer toe over een progressief kabinet. Wat bedoelt ze met progressief? En wat is het tegenovergestelde van progressief?

-
-
-
7. Kaag eindigt met een uitnodiging aan de partijen die niet in de coalitie zetten “om onze ideeën die op tafel liggen te verbeteren”. Waarom zou Kaag die uitnodiging doen?

Fragment 3: 8.11 – 11.06

8. Hoekstra wil “een Nederland waarin welvaart en welzijn, vrijheid en verantwoordelijkheid, economie en klimaat daadwerkelijk met elkaar hand in hand gaan.” Leg uit waarom dit goed past bij het CDA.

-
-
-
9. Noem drie voorbeelden uit de speech van Hoekstra waarbij hij het heeft over balans.

-
-
-
10. Hoekstra heeft het over duurzaamheid en de toekomst van Nederland. Bij welk kernbegrip van het CDA past dit? Leg dat begrip uit.

Fragment 4: 11.06 – 13.24

11. Segers stond niet te springen om in dit kabinet te gaan. In zijn speech verwijst hij daarnaar. Welk citaat past daarbij en waarom?

ProDemos

---

12. Met welke partij in dit kabinet verschilt de ChristenUnie het meeste? Noem een voorbeeld waarop deze twee partijen het meeste van mening verschillen.

---

13. “Het is nu december, het is de donkerste maand van het jaar, maar het gaat ook weer kerst worden.”
Waarom verwijst Segers op het einde van zijn speech naar het kerstverhaal?

Antwoordblad presentatie coalitieakkoord

Fragment 1: 0.00 – 4.00

1. Mark Rutte (partijleider van de VVD en demissionair minister-president). Omdat zijn partij de meeste zetels in de Tweede Kamer heeft en hij de premier wordt van het nieuwe kabinet.
2. De formatie heeft meer dan 270 dagen geduurd. Deze formatie is de langste formatie van na de Tweede Wereldoorlog. Dat komt omdat er maar liefst vier partijen in dit kabinet zitten, waarvan sommige eerder hadden aangegeven juist niet meer samen in een kabinet te willen.
3. Rutte verwijst hiermee onder andere naar de toeslagenaffaire en naar de gevolgen van de gaswinning in Groningen. Bij de toeslagenaffaire moesten ouders ten onrechte toeslagen voor kinderopvang terugbetalen. In Groningen leden veel mensen schade door de aardbevingen na gasboringen. Door de slechte afhandeling door de overheid in beide zaken verloren veel burgers vertrouwen in de overheid.
4. De partijen willen hun verhaal apart van elkaar vertellen, omdat ze graag hun eigen punten willen benadrukken. Ze willen aan hun kiezers laten zien dat het akkoord voldoende punten bevat die in hun verkiezingsprogramma's stonden.

Fragment 2: 4.00 – 8.11

5. De partijleiders spreken op volgorde van grootte van hun partij. D66 is, na de VVD, de grootste partij in deze coalitie.
6. Progressief betekent veranderingsgezind, conservatief is behoudend. Soms gebruikt men, om partijen van elkaar te onderscheiden, in plaats van de begrippen 'links' en 'rechts', ook wel 'progressief' en 'conservatief'.
Let op: een partij die als links of rechts wordt aangeduid is niet per definitie progressief dan wel conservatief. Zo is D66 enigszins links progressief en de VVD rechts progressief.

Het verschil tussen progressief en conservatief zit hem in de mate waarin partijen het overheidsbeleid willen gebruiken om de persoonlijke vrijheid van mensen aan banden te leggen. Bij 'progressief' denkt men dan aan de partijen die uitgaan van een zo groot mogelijke persoonlijke vrijheid. Dan zijn D66 en de VVD progressieve partijen in deze coalitie. CDA en ChristenUnie zijn in dat opzicht conservatief.

7. Het kabinet doet de uitnodiging aan de andere partijen uit de oppositie, omdat ze een krappe meerderheid hebben in de Tweede Kamer en geen meerderheid in de Eerste Kamer. Ze moeten dus wel samenwerken met partijen van de oppositie.

Fragment 3: 8.11 – 11.06

8. Het CDA is een echte middenpartij die niet al te drastische maatregelen wil nemen, maar juist de balans benadrukt.
9. Drie van deze voorbeelden: Balans tussen: welvaart en welzijn, vrijheid en verantwoordelijkheid, economie en klimaat, nu en straks.
10. Een van de belangrijkste opvattingen van het CDA is rentmeesterschap. Dat betekent dat de mens de aarde in bruikleen heeft van God. We moeten de aarde goed overdragen aan de volgende generatie.

Fragment 4: 11.06 – 13.24

11. “En wat wij niet willen, is dat dit land klein wordt, omdat wij hier in Den Haag met de ruggen naar elkaar toe blijven staan. En daarom zijn we om de tafel gaan zitten en hebben we afspraken gemaakt.” De ChristenUnie was eerst tegen deelname aan een kabinet met Mark Rutte, maar doet uit landsbelang toch mee aan dit kabinet.
12. De ChristenUnie verschilt het meeste met D66. De partijen verschillen het meest van mening als het gaat om (medisch)-ethische kwesties, zoals euthanasie, abortus en embryoselectie.
13. De ChristenUnie is een christelijke partij. De kerstdagen zijn voor christenen hoopvolle dagen, vanwege de geboorte van Jezus. Ook het nieuwe kabinet wil hoop bieden tijdens deze coronacrisis.

Bijlage: uitgeschreven tekstpresentatie coalitieakkoord

RUTTE [fragment 1]

Goed jullie hier te zien en laat ik beginnen te zeggen dat ik me realiseer dat we dit akkoord presenteren in een moeilijke tijd. Een tijd waarin heel veel mensen hun leven onder druk voelen staan. Een tijd waarin heel veel mensen, zeker ook door de aanhoudende coronacrisis, het simpelweg zat zijn. En tegelijkertijd diezelfde mensen, wij met z'n allen, zijn ook een land van doorzetters. Een land van doorzetters, van mensen die bereid zijn uiteindelijk de schouders eronder te zetten en ook weer zich door die moeilijke tijd heen te slaan. Wat dat betreft is het motto dezer dagen in onze samenleving, los van een aantredend kabinet, volhouden met onze blik naar de toekomst. Het heeft lang geduurd. Het heeft, mag ik wel zeggen, te lang geduurd, het aantreden van een nieuwe coalitie. **[vraag 1]**

Maar ChristenUnie, CDA, D66 en VVD zijn samen tot, vind ik, een mooi en een stevig akkoord gekomen.

Het grote vraagstuk wat dit kabinet voor ogen staat, is ervoor te zorgen dat ook in de toekomst, toekomstige generaties in staat zijn keuzes te maken in hun persoonlijk leven. En daarvoor moet nu het fundament gelegd worden. En dat moet op de grote maatschappelijke problemen gebaseerd zijn, daar moet het een oplossing voor bieden. Op het terrein van klimaat, op het gebied van wonen, onderwijs en veiligheid. En dat klinkt abstract, dus laat ik proberen daar iets concreter in te zijn. Het betekent dat veel belastingen inderdaad naar beneden gaan. Het betekent dat we eraan willen werken, dat je een betaalbaar huis kunt vinden en een vaste baan. Dat je leeft in een veilige buurt en dat criminelen niet in dit land de baas zijn op straat. Dat we een sterk onderwijsstelsel hebben, wat beter is dan het huidige onderwijsstelsel, het moet verbeteren, gebruik maakt van alle energie en krachten in dat onderwijs zelf, wat je ook voorbereid op de banen van de toekomst. Dat we ook grip hebben op onze grenzen: dat we weten wie er binnenkomt maar dat we er ook voor zorgen dat mensen die weg moeten ook weer weggaan. En cruciaal: dat we dit land schoner achterlaten voor onze kinderen en voor onze kleinkinderen. En dat doen we met speciale aandacht voor al die hardwerkende middengroepen en al die mensen die het net wel of net niet redden in dit land. Die willen wij een steun in de rug bieden.

We gaan niet over één nacht ijs en we willen ook de samenleving hierin meenemen. En ook onze politieke collega's hier in de Tweede Kamer en ook in de Eerste Kamer, al die constructieve partijen. We zullen het debat voeren. Ik denk dat het belangrijk is, juist ook in dat brede politieke midden, van centrumlinks tot en met centrumrechts, dat debat af en toe op het scherpst te voeren. Gericht uiteindelijk op het creëren van compromissen. En we doen het ook op een manier dat het vertrouwen in de overheid hersteld, want we weten dat dat vertrouwen vandaag in de overheid en in de politiek, dat dat vertrouwen laag is. **[vraag 2]** Dat doen we ook met aandacht voor de slachtoffers van de kinderopvangtoeslagaffaire en de gaswinning in Groningen.

Ik wil de beide informateurs ongelooflijk dank zeggen voor hun engelengeduld en het feit dat ze ons op zo'n fantastische manier hebben begeleid in dit proces. Samenvattend is het de ambitie van deze aantredende coalitie om te bouwen aan een land waarin we omzien naar elkaar en vooruitkijken naar de toekomst.

Graag het woord aan de fractievoorzitter van D66, Sigrid Kaag.

KAAG [fragment 2]

Goedemiddag. Wij zijn de onderhandelingen over dit akkoord begonnen met het motto: we doen het goed of we doen het niet. En ik denk dat het akkoord dat wij vandaag samen presenteren daaraan voldoet. Het akkoord heeft de titel: omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst. En dat spreekt mij enorm aan, en mijn collega's ook. Want hieruit spreekt een serieuze ambitie, een sociaal gevoel en een blik op de toekomst. Een progressieve blik. **[vraag 6]**

En toch ook hoort u ook van mij vandaag geen woorden van trots of tevredenheid. Deze coalitie moet met bescheidenheid en gepast realisme elke dag weer werken aan vooruitgang, aan samenwerking, aan het overbruggen van verschillen. Er is ontzettend veel te doen, zeker in tijden van corona maar ook denkend aan de periode die nog komt met corona.

Maar we hebben ambitie. We hebben de ambitie om te voldoen aan de anderhalve-graden doelstelling van Parijs, ontzettend belangrijk. We nemen concrete maatregelen voor 60 procent CO2-reductie in 2030. We gaan naar klimaatneutraliteit in 2050. Dat doen we op allerlei manieren: met groene belastingen, maar ook met enorme investeringen in hernieuwbare energie en door taboes te slechten op rekeningrijden en ook op kernenergie. We hebben een grote ambitie voor Europa. We willen ook weer leidend zijn en een positieve rol spelen waar we kunnen. We willen de Europese Unie verdiepen en hervormen voor onze welvaart en voor onze veiligheid. Voor mij persoonlijk is die open blik naar de wereld essentieel. Het sociale gevoel van dit akkoord spreekt ook de vastberadenheid om 100.000 huizen per jaar te bouwen, waarvan tweederde voor lage- en middeninkomens. Maar het zal u niet verbazen dat voor mij het meest spreekt uit de grote ambitie voor het onderwijs in al zijn facetten. Kinderen krijgen gelijke toegang tot sport, muziek en bijles, leraren op basisscholen gaan evenveel verdienen voor hun belangrijke verdienste als leraren op de middelbare school en studenten krijgen weer een basisbeurs. We investeren in onderwijs en wetenschap, ook dus de toekomst van ons land. Want alle investeringen die dit kabinet zal doen, zal uw onderwijs en kinderopvang, grootste investeringen vragen.

Maar ook hebben deze partijen indringende gesprekken gevoerd over het wezen en de identiteit van Nederland. Wie zijn wij allemaal? Wat voor land willen we zijn? Wat voor land willen we doorgeven? Wie hoort erbij? Hier blijkt ook de toekomstblik van dit akkoord. Voor mij is het een progressieve inzet. Deze coalitie zal opstaan en blijven opstaan tegen racisme en discriminatie. Tegen vrouwenhaat, antisemitisme, moslimhaat. Tegen de beschadigende retoriek en voor emancipatie. Voor de kansen van ieder kind om zich te ontplooiën, ieder mens om zich te ontplooiën en gelukkig te worden. We doen het voor alle Nederlanders, gewoon of ongewoon. En voor eenieder wiens vertrouwen in overheid en politiek de afgelopen jaren is geschonden.

En ongetwijfeld zullen velen wijzen, en terecht, op de hele moeizame start van deze coalitie. Dat delen wij allemaal en daarom van ook van mij geen voldane woorden vandaag. Het is pas de start en ik sta hier met een hele ouderwetse Hollandse nuchterheid. Laten we aan de slag gaan. Laten we elkaar zien te vinden in de kracht van de ideeën, met alle partijen waar zij willen, en het is een open uitnodiging voor hen om onze ideeën die op tafel liggen te verbeteren. **[vraag 7]**

Maar laten we dit vooral samen doen voor het land, want het heeft al lang genoeg geduurd.

Ik geef graag het woord aan de fractievoorzitter van het CDA, Wopke Hoekstra.

HOEKSTRA [fragment 3]

Dames en heren, goedemiddag. Het CDA heeft zich ingezet voor een coalitieakkoord waarin we de balans herstellen. Een Nederland waarin welvaart en welzijn, vrijheid en verantwoordelijkheid, economie en klimaat daadwerkelijk met elkaar hand in hand gaan. Een land waarin je juist meer zekerheden hebt voor onze middenklasse en die overgrote welwillende meerderheid, die uiteindelijk de ruggengraat is van ons land. En ik wil graag een paar voorbeelden geven hoe we dat doen.

De eerste plaats willen we inzetten op een betere balans tussen nu en straks. **[vraag 8]** Iedereen moet kunnen studeren, de basisbeurs komt daarom terug. We halveren het aantal kinderen dat in armoede opgroeit en we pakken het woningtekort aan en zetten in op 100.000 nieuwe woningen per jaar. We investeren miljarden in infrastructuur en in onze leefbaarheid. Onze veiligheid staat onder druk. Drugsgeweld, de moord op een advocaat en een journalist, toenemende overlast. Het zijn aanvallen op onze rechtstaat en dat vraagt om zowel preventie als om harde maatregelen, en die nemen we beide. En veiligheid vraagt ook om investeringen in onze defensie. We kiezen ook voor economie en klimaat. En duurzaamheid is essentieel voor onze welvaart en ons welzijn. Daarom helpen we Nederlandse bedrijven te vergroenen. **[vraag 10]** We zorgen voor de energietransitie en voor iedereen in Nederland voor een betaalbare energierekening. We investeren in duurzame toekomst van onze landbouw.

Dames en heren, we kijken ook naar een andere vorm van bestuur. Er wordt steeds meer van ons als overheid verwacht en we willen, we moeten recht doen onze mensen. Dat vraagt om een overheid die meer ruimte biedt voor persoonlijk contact en ruimte om te handelen.

Dames en heren, een land verander je niet in een dag. En ja, we zetten na weken, maanden onderhandelen een belangrijke stap. Er ligt een goed coalitieakkoord waarmee wij de balans herstellen. Daarvoor zou ik in de eerste plaats de beide informateurs die ons niet aflatend hebben aangemoedigd maar ook de coalitiepartners willen bedanken. We hebben elkaar gevonden in een plan voor Nederland, een plan waar ieder mens telt. Maar laten we ook eerlijk zijn, we moeten nu van woorden naar daden.

Ik geef graag het woord aan de fractievoorzitter van de ChristenUnie, Gert-Jan Segers.

SEGERS [fragment 4]

Dank je wel. Na een jaar vol corona zijn veel mensen moe en hier in Den Haag hebben we het elkaar ook niet altijd heel erg makkelijk gemaakt. En als politiek hebben we lang niet altijd geleverd waar mensen naar snakken en waar mensen recht op hebben. En nu staan we hier als vier onderhandelaars onder leiding van twee buitengewoon kundige informateurs die ik ook hartelijk wil danken voor hun werk. En we staan hier met een akkoord. Niet omdat we denken dat dit het toverstafje is waarmee met één tikje alles weer mooi wordt, maar wel omdat we de handen ineengeslagen hebben in het belang van ons prachtige land. Dit land is groot geworden omdat hele verschillende mensen, met hele verschillende opvattingen iedere keer weer zijn gaan samenwerken. En wat wij niet willen, is dat dit land klein wordt, omdat wij hier in Den Haag met de ruggen naar elkaar toe blijven staan. En daarom zijn we om de tafel gaan zitten en hebben we afspraken gemaakt.

[vraag 11]

En dit akkoord wil twee dingen, en het resoneerde al in de bijdrage van mijn collega's. Het wil allereerst omzien naar elkaar. Met meer zekerheid voor mensen die nu nauwelijks kunnen rondkomen. Met lastenverlichting voor gezinnen, een basisbeurs voor studenten. Met betere hulp voor mensen aan de rafelranden van onze samenleving: daklozen, mensen met schulden, slachtoffers van mensenhandel. Het tweede dat dit akkoord wil, is vooruitkijken naar de toekomst. Met betere zorg voor de schepping, voor het klimaat. Met meer geld voor beter onderwijs. Met een sterkere natuur en met meer perspectief voor boeren. En met een betaalbaar huis voor starters, voor ouderen, voor gezinnen.

Het is nu december, het is de donkerste maand van het jaar, maar het gaat ook weer Kerst worden. Dat is het feest van de geboorte van Jezus en de aankondiging voor nieuwe hoop. [vraag 13] Maar dat betekent niet dat je achterover kunt leunen. Dat betekent dat als je wilt dat het hier nu beter wordt, dat je aan de slag moet. En dat gaan we doen. En wat mij betreft doen we dat met de moed van de hoop en op hoop van zegen. Dank je wel.